

COLÒMBIA

Juan Manuel Santos: “Fer la guerra és més popular que negociar”

El president colombià Juan Manuel Santos (62) és economista i periodista. Abans de prendre el càrrec, va treballar al diari familiar *El Tiempo* a Bogotá i va ocupar diversos càrrecs en el gabinet de Govern, incloent el de ministre de Defensa en l'anterior Govern conservador del president Álvaro Uribe. Tots dos van protagonitzar un enfrontament després de l'elecció de Santos el 2010, quan l'actual president va anunciar que començaria diàlegs de pau amb les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC), el grup

En una entrevista a 'Der Spiegel', el president colombià Juan Manuel Santos parla sobre les eleccions (la segona volta és el 15 de juny), les negociacions de pau del seu govern amb les FARC i l'esperança que el conflicte armat s'acabi.

de guerrilles de l'esquerra. A partir del final de 2012, el govern de Bogotá ha estat negociant amb les FARC a Cuba per tal de posar fi a la guerra civil que

ha estat causant estralls al país des del 1964, a la qual s'atribueixen gairebé un quart de milió de morts i el desplaçament de sis milions de persones.

El president colombià, Juan Manuel Santos: “No es pot resoldre un conflicte de 50 anys en 52 setmanes”.

En la segona volta de les eleccions presidencials, el 15 de juny, també es vota el futur del procés de pau. La primera volta la va guanyar Óscar Ivan Zuluaga, del partit d'Uribe, que refusa categòricament les negociacions amb les guerrilles, està guanyant terreny. Poc després d'haver mantingut l'entrevista amb *Der Spiegel*, les FARC i un altre dels grups rebels més importants a Colòmbia, l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (ELN), van anunciar que començarien una treva fins al final de les eleccions. El govern i els negociadors de les FARC també van anunciar un compromís per combatre de manera conjunta les drogues il·legals, un dels problemes més apressants del país.

—President Santos, potser s'acosta el punt culminant del final del conflicte més llarg del món. L'acord de pau amb les FARC és imminent?

—Avui sóc més optimista que fa un any, i fa un any ho era més que l'any anterior. Hem fet avanços sense precedents. Però un conflicte tan complex no és fàcil de resoldre. Esperem que puguem acabar el procés al llarg d'aquest any.

—Ja havíeu anunciat que l'acord de pau podria arribar a una solució a finals de l'any passat. Per què està durant tant?

—Estic anant en compte a l'hora de donar terminis concrets. Tenia l'esperança que les negociacions acabarien abans del començament del període de les eleccions, però vaig ser massa optimista. No es pot arreglar un conflicte de 50 anys en 52 setmanes.

—Esteu negociant sense que hi hagi cap alto el foc de llarga durada. No us preocupa que cap incident pugui interrompre el procés?

—Vaig decidir no acceptar l'alto el foc abans d'haver signat l'acord de pau. Si haguéssim acordat un alto al foc, les FARC haurien tingut un argument per prolongar les negociacions eternament. I si, per algun motiu, les converses de pau no surten bé, no vull que la història em vegi com un altre president naïf i estúpid que va donar a les guerrilles l'oportunitat de guanyar força i continuar lluitant. Sé que molta gent no entén com pot ser que estiguem parlant a l'Havana mentre lluitem a Colòmbia. Però pel que fa a això, segueixo les paraules del que va ser primer ministre

israelià, Yitzhak Rabin: “Lluito contra el terrorisme com si no hi hagués cap procés de pau, i negoció el procés de pau com si no hi hagués terrorisme”.

—**Rabin és un dels vostres models?**

—Hem estat preparant el procés de pau amb molta cura des de fa més de 20 anys. He confiat en els assessors internacionals des del primer dia, en persones que han estat involucrades de prop en les negociacions amb l'IRA a la Irlanda del Nord, els diàlegs entre Israel i Palestina, i el procés del final de les guerres civils a l'Amèrica Central.

—**Com a ministre de defensa en el Govern del vostre predecessor, Álvaro Uribe, vau infligir grans pèrdues a les guerrilles...**

—...i encara més durant els últims quatre anys com a president. Però hi ha temps per fer la guerra i temps per fer la pau.

—**No ha estat possible desarticular les FARC i l'ELN només mitjançant les forces militars?**

—No, no és possible desmantellar-los. Si aquest procés fracassa, ens esperen 20, 30 o 40 anys de guerra.

—**Què passaria si això fos així?**

—Vaig en compte de no afeblir els militars. Continuaríem lluitant com hem fet fins ara. Però he de dir que aquest cop em fa la impressió que els líders de la guerrilla volen arribar a un acord. Si això no estigués clar, no continuaria les negociacions.

—**Fa mesos, vau anunciar un acord en dues de les sis seccions de les negociacions, en la qüestió de les terres i la participació política de les FARC. Hi haurà properament un altre pas endavant?**

—No m'agrada generar gaires expectatives. L'ordre lògic diu que hauríem d'acabar l'acord sobre el tercer punt aviat. Quant de temps durarà, no ho podem dir. És un tema molt difícil que jo personalment vaig introduir a l'agenda: el tràfic de drogues. Si aconseguim un acord en aquest punt, per a Colòmbia, per a la regió i per a tot el món, seria extraordinari. Durant moltes dècades, Colòmbia ha estat acusada de ser el proveïdor principal de cocaïna al món. Si això s'acaba, serà un canvi dràstic per al nostre país, que ha estat patint més que cap

altre les conseqüències del tràfic de drogues.

—**Creieu de veritat que les FARC deixaran estar aquest negoci lucratiu?**

—Han de fer-ho. Tenim maneres de controlar els seus cultius i les seves rutes de transport. Sí, crec que podrien comprometre's a tallar totes les connexions amb el tràfic de drogues.

—**Què passa si algunes forces dins de les FARC no es desmobilitzen i continuen el negoci del tràfic de drogues i les extorsions?**

—Sí, potser alguns continuaran en solitari el negoci, perquè sempre que hi hagi gent a Nova York, Berlín i Madrid que esnifin cocaïna, el tràfic de drogues serà un negoci atractiu. Hem estudiat l'efectivitat del seu control de comandos i hem trobat que s'ha mantingut en un grau molt alt. Si els seus líders es comprometen a abandonar el narcotràfic, molts d'ells els seguiran.

—**Creieu que el 100% de les guerrilles continuarien el narcotràfic?**

—No m'agrada fer prediccions com aquesta. En tots els processos com ara aquest, hi ha gent que es queda enrere. Però llavors ja només seran criminals, i no insurgents motivats políticament.

—**Molts guerrillers no han rebut educació formal i han viscut a la selva des que són petits. Com se'ls pot integrar a la societat civil i donar-los feina?**

—Si hi ha pau, necessitem sense dubte molta ajuda internacional. El període posterior al conflicte serà tan complicat com les mateixes negociacions. Però hem après com hem d'enfrontar-nos a les organitzacions desmobilitzades. A més, l'economia colombiana és molt forta. Tenim una de les taxes de creixement més altes d'Amèrica del Sud. Hi haurà llocs de treball.

—**Una altra qüestió complicada és com s'abordaran els crims de les FARC. Les víctimes pressionen per portar-ne els autors als tribunals, però per això es necessitarien dècades i podria dissuadir els rebels de deixar les armes. Com us ho fareu per fer justícia a Colòmbia?**

—Colòmbia és, probablement, el primer país que ha començat a reparar els danys a les víctimes abans del final del conflicte. En aquest moment, hem reparat els danys a més de 360.000 persones. A més, la llei internacional contempla el

terme “justícia de transició”...

—**...que significa que la reconciliació i les investigacions s'esdevenen mentre el sistema judicial es concentra en els crims més severos.**

—Sí. És necessari perquè no podem portar a judici tots els autors. La pregunta clau és: on marques la línia entre pau i justícia? Si preguntes a les víctimes, demanaran més justícia; si preguntes a les víctimes potencials, demanaran més pau.

—**Però la por més gran de moltes persones és que no se sancioni les FARC. El partit de l'ex-president Uribe, el seu principal adversari, al·lega que vos garantiríeu impunitat als rebels.**

—Mai no acceptaria impunitat general per a les guerrilles! Malauradament els meus rivals estan estenent tot tipus de rumors per raons polítiques, que són totalment mentida. Han intentat acusar-me d'acordar desarticular l'exèrcit, posar en perill la propietat privada i donar les pensions dels policies a les guerrilles, aquest tipus de mentides. El que volen és que la gent tingui por de la pau. Però espero que entenguin que el millor que ens pot passar, després d'haver patit durant tres generacions, és la pau. No he viscut ni un sol dia de pau en aquest país, i el 90% de la gent diu el mateix. Ens hem acostumat a viure en guerra, ja ni reaccionem davant de les massacres.

—**Com és que hi ha tants poc colombians que donin suport a les converses de pau?**

—Els meus rivals han estat prou efectius a l'hora de sembrar les llavors de l'escepticisme al voltant del procés de pau. Lliurar una batalla és més popular que negociar, perquè necessites arribar a compromisos. Ja sabia que el meu capital polític patiria durant el procés de pau. Si preguntes a la gent si els agrada que les FARC fossin al parlament, diran que no. El mateix passaria si els preguntes si els voldrien donar beneficis legals a les corts. Però si els ensenyes tot el conjunt, diran que sí.

—**Però al mateix temps, el suport pel vostre rival principal, Óscar Iván Zuluaga, va creixent. Podria ser que les eleccions significuessin el final de les negociacions de pau?**

—Estic prou convençut que guanyarem. La gran diferència entre el meu

El 18 d'octubre del 2012, les autoritats noruegues van anunciar en un acte als afores d'Oslo la constitució de la taula de diàleg per a la pau entre el Govern colombià i les FARC.

rival i jo és que ell insisteix a acabar el procés de pau d'una vegada. La gent haurà de decidir si volen continuar la guerra o no amb el seu vot. I, al cap i a la fi, crec, que l'extrema dreta és una minoria.

—Fa poc van detenir un hacker que estava filtrant correus electrònics i detalls de les negociacions. Treballava per la campanya del vostre oponent.

—Crec que les autoritats judicials se'n faran càrrec aviat, tant pels delictes materials com pels intel·lectuals.

—Va prometre un referèndum quant a l'acord de pau. Què passa si la majoria rebutja el tractat?

—Més del 70% dels colombians volen la pau. La resta té por del preu que s'ha de pagar. Però fins i tot aquests s'adonaran que les seves pors més temudes no es faran realitat. Sóc bastant optimista i penso que els colombians faran costat a l'acord amb les FARC.

—Durant els anys 80, un nombre de rebels desmobilitzats van formar un partit, la Unió Patriòtica, però en els mesos següents, 3.000 dels seus membres van ser assassinats. Com pot prevenir que casos com aquest comencin una altra onada de violència?

—Aleshores, entre els paramilitars i els narcos tenien Colòmbia de genolls. Avui, Colòmbia és un país diferent. L'Estat és a tots els racons, els capos de les drogues són empresonats o morts. Per això tenim els mitjans per garantir la seguretat dels polítics de les FARC.

—Així, l'exèrcit ha refusat les negociacions amb els rebels. Vós esteu segurs que els militars us donaran suport?

—Tinc el suport total dels militars. Personalment jo vaig servir a l'armada. I, per primera vegada, dos generals hi estan negociant. Però hi haurà alguns soldats pro Uribe que no voldran cap retallada de pressupost.

—Hi ha membres dels militars que també han comès abusos contra els drets humans. És possible que alguns tinguin por de la persecució, i, per tant, s'oposin al procés de pau?

—Si hi ha beneficis legals per una part, també li n'haurem de donar a l'altra, evidentment. Em feia vergonya que, després d'Haití, Colòmbia fos el segon país d'Amèrica del Sud amb més desigualtats. Però hem aconseguit algunes coses, la desigualtat s'està reduint, ràpidament. La pròspera economia ens ha facilitat els fons per finançar polítiques socials molt progressistes, que han reduït la pobresa extrema. Tenim la taxa d'inflació més baixa de tots els països d'Hispanoamèrica i l'índex de creixement més elevat. Durant els últims dos anys i mig, el país ha creat més llocs de treball que cap altre país de la regió. També volem fer una gran inversió en infraestructures, més de 25 bilions de dòlars (18 bilions d'euros) per a autopistes, línies de ferrocarril, ports i aeroports. Hem equilibrat el pressupost i el deute continua baixant. Tenim un gran mercat que creix gràcies

al fet que cada cop hi ha més gent que surt de la pobresa i entra a la classe mitja. Hem negociat acords de lliure comerç amb Europa, els Estats Units i molts altres països.

—Però si la violència continua creixent, els inversors podrien girar l'esquena a Colòmbia.

—El conflicte no ha acabat i els inversors ja estan arribant en massa. Els economistes calculen que el nostre creixement actual del 4,5% podria augmentar en una mitjana del 2% després del conflicte. A més, els projectes de construcció hi afegirien un 1,5% més. Fins i tot els conservadors calculen que aconseguiríem la mateixa renda *per capita* que a Espanya fa 20 anys. Si no hem de lluitar més contra les guerrilles, podríem concentrar-nos a lluitar contra les bandes criminals i les petites màfies. I sabem com fer-ho. Fa molts anys, van dir que els líders del narcotràfic a Colòmbia eren invencibles, però, tot i així, hem eliminat els capos més importants (així s'anomenen els líders del narcotràfic a Colòmbia). La taxa d'homicidis és ara tan baixa com fa 40 anys i la taxa de segrestos ha disminuït fins al nivell de 1964. Ara podem posar fi als criminals del carrer especialitzats en l'extorsió i els robatoris.

—Esteu considerant negociar amb l'ELN, el segon grup de guerrilles?

—Oh, sí.

—Si hi ha pau, podreu estalviar molts diners. On voldríeu invertir aquests fons?

—En habitatges socials, educació, sanitat, llocs de treball i entorns sostenibles. Aquestes són les meves prioritats. Vull que la joventut colombiana sigui la més ben formada d'Amèrica del Sud l'any 2025.

—Fem una ullada al futur: podeu imaginar-se un ex-membre de la guerrilla, en un moment donat, sent elegit president de Colòmbia?

—En aquest moment, no crec que la gent vulgui retornar a les idees marxistes-leninistes antiquades de les FARC. Però espero que els rebels continuïn reivindicant la seva agenda a partir de mitjans legals i no de violència.

—President Santos, moltes gràcies.

*Juliane von Mittelstaedt
Helene Zuber
© Der Spiegel*

Traducció de Gemma Repiso